

Shivaji University, Kolhapur.

Course Work for Ph.D. / M.Phil.

(Ardhamagadhi-Prakrit)

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर.

कोर्स वर्क

पीएच्. डी./एम्. फिल्.

(अर्धमागधी-प्राकृत)

जून २०२० पासून

- **Note: 80 Marks for Theory exam and 20 Marks for presentation of review of published papers in National/International Journals for Ph.D. course work and 10+10 Marks seminar and review of paper respectively for M.Phil. Course.**

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

अर्धमागधी - प्राकृत अभ्यास मंडळ

एम.फिल./पीएच.डी. अभ्यासक्रम (अर्धमागधी - प्राकृत)

अभ्यासपत्रिका : १ (आवश्यक)

संशोधनपद्धती

Paper I : Research Methodology (Theory)

Introduced from June 2020 onwards

Section

Unit – I : Quantitative Techniques (संख्यात्मकतेची तरे)

A) Sources and methods of Data collection, Tabulation and Graphical Presentation.

(तथ्यसंकलनाची साधने आणि पद्धती, तालिका आणि आलेखाच्या

स्वरूपात सादरीकरण)

B) Methods of Analysis – Measures of Central Tendency : Mean, Medium and Mode

(Simple Methods). (विश्लेषणाच्या पद्धती - केंद्रीय प्रवृत्तीची परिमाणे : मध्यमान, मध्यांक आणि बहुलक

(स्थूलपद्धती)

C) Measures of Dispersion - (विचलनशीलतेची परिमाणे)

(Range, Quartile deviation, Standard deviation, Mean deviation)

(Simple Methods) (विस्तार, चतुर्थक विचलन, मध्यमान विचलन, मध्यांक विचलन (स्थूलपद्धती)

Co- Variance, Correlation (सहसंबंध विचलन, सहसंबंध)

(Scattered Diagrams and Karl Pearson) (कार्ल पियर्सनचा-सहसंबंधाचा सहगुणक)

D) Using Excel : Graphical Re-presentation, Computation of Statistical Averages,

Dispersion indices and Correlations using EXCEL

(एक्सेलचा वापर : आलेखात्मक सादरीकरण, संगणकीय प्रक्रिया-संख्यात्मक सरासरी, विचलन सहसंबंधासाठी एक्सेलचा वापर)

Unit – II : Computer Applications - (संगणक वापर)

A) Introduction to MS- Office (MS-Word, Excel, Power point)

B) Use of Internet in Research (इंटरनेटचा संशोधनात वापर)

(Browsing & Surfing, Chatting, e-mail Sending & Receiving with attachment, Searching e-books-journals, Use of Google Scholars, accessing free database, ordering resource material online)

(नेट माध्यमाची हाताळणी आणि चाळणी, चर्चासंवाद, इ-पत्रव्यवहार आणि सहजोडण्या, इ-पुस्तक नियतकालिकांचा शोध, तथ्य शोधण्यासाठी 'गुगल स्कॉलर्स'चा वापर, खुले शोधसाहित्य ऑनलाईन मिळवणे)

विभाग - II

घटक - १ संशोधनाची मूलभूत माहिती

संशोधनाचा अर्थ, उद्दिष्टे संशोधनाची प्रक्रिया, विविध पद्धती आणि विविध टप्पे, संशोधकाचे गुण आणि संशोधनाचे निकष.

घटक - २ संशोधनाचे प्रकार

मूलभूत संशोधन, उपयोजीत संशोधन, अन्वेषी संशोधन, वर्णनात्मक संशोधन, निदानात्मक संशोधन, संख्यात्मक आणि गुणात्मक संशोधन.

घटक - ३ संशोधनाचा आराखडा

अर्थ, गरज, संशोधनाच्या प्रकाराचा आराखडा - संशोधनात्मक/अन्वेषी संशोधनाचा आराखडा, संशोधन आराखड्याचे घटक आणि आदर्श संशोधनाची वैशिष्ट्ये.

घटक - 4 संशोधन माहितीच्या पद्धती, संकलन आणि विश्लेषण

- अ) तंत्र : पाहणी, मुलाखती, प्रश्नावली, संख्याशास्त्रीय आढावे, निरीक्षण
- आ) ग्रंथालयीन साधने : पुस्तके, नियतकालिके, वृत्तपत्रे, कोश, अहवाल/स्मरणिका
- इ) नमुना निवड - अर्थ आणि पद्धती, वर्गीकरण, आणि तक्ते आणि आलेखाची सादरीकरण
- ई) ग्रंथालयाचे विविध प्रकार, पुराभिलेखागारे, संदर्भसेवा
- उ) आधुनिक तंत्रविज्ञान : नक्कलप्रत, मायक्रोफिल्म, प्राजेक्टर्स, गणकयंत्र, संगणक, इंटरनेट, विकिपीडीया

घटक - 5 संहिता संपादन शास्त्र

- अ. प्राचीन ग्रंथांची हस्तलिखिते, शिलालेख
- आ. ऐतिहासिक कागदपत्रे
- इ. आधुनिक वा समकालीन ग्रंथांचे हस्तलिखित/टंकलिखित, संगणकीय प्रतींचे संपादन
- ई. चुर्णी, निर्युक्ती, टीका, भाषांतर वगैरे मूळ ग्रंथांशी संबंधित असलेले पूरक साहित्य
- उ. मौखिक संहितांचे संपादन
- ए. संहिता संपादन, कोश व सूची यांचे उपयोजन

घटक - 6 संशोधनात्मक लेखन

- अ. संशोधनाची सैध्दांतिक मांडणी व संकल्पनात्मक चौकट; पारिभाषिक संज्ञांचे उपयोजन
- आ. शोधनिबंधांचे लेखन, प्रबंधाचे लेखन, प्रबंलेखनाच्या प्रक्रियेतील टप्पे
- इ. प्रबंलेखनाची भाषा, प्रबंलेखनातील अडचणी, वाङ्मयचौर्य
- ई. संदर्भसूची, निर्देशसूची, परिशिष्टे, कोष्टके, तालिका, आकृत्या इत्यादींचे महत्व

Reference Books :

- 1) George J. (1964), The Science of Education Research, Eurasia publishing House, New Delhi.
- 2) Mariampolski H. (2001) Qualitative Market Research – A Comprehensive Guide Sagepublication, India Ltd, New Delhi.
- 3) Fern Edwad F. (2001) Advanced focus Group Research, Sage publication, India New Delhi.
- 4) Kothari C. R., 'Research Methodology – Methods and Techniques', New Age International publishers.
- 5) Pauline V. Young, 'Scientific Social Surveys and Research', prentice-Hall of Indian Pvt.Ltd., New Delhi
- 6) Wilkinson and Bhandarkar (2002), Methodology and Techniques of Social Research.
- 7) Research Methodology, H. V. Deshpande.
- 8) Abdul Rahim, F. (2005), Thesis Writing: A Manula for Researchers (New Delhi: New Age International)
- 9) Altick, R. D. (1963), The Art of literary Research, New York: Norton.
- 10) Gupta, R. K. (1971), American Literature Fundamentals of Research, ASRC Hyderabad.

संदर्भ ग्रंथ :

१. भाषा व साहित्य संशोधन खंड १, २, ३ (संपादक) वसंत जोशी, गं.ना.जोगळेकर, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८१, १९८५.
२. संशोधन : स्वरूप आणि समस्या - बाबासाहेब गुंजाळ, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, २०१४
३. साहित्य संशोधन मार्गदर्शन - प्राचार्य बी. एन. पाटील, प्रशांत पब्लिकेशन, जळगाव, २००८
४. प्राचीन अर्धमागधी हस्तलिखिते : संशोधन आणि संपादन - श्री. रं. कुलकर्णी, का. स. वाणी प्रगत अध्ययन संस्था, धुळे, १९९९
५. प्रबंध कसा लिहावा - जयंत वेलणकर, साहित्य प्रसार केंद्र, नागपूर, १९८८.
६. संशोधन पद्धती : प्रक्रिया आणि अंतरंग - सुं. रा. चुनेकर, रंगनाथ पठारे, शि. प्र. संस्था, संगमनेर, १९८३
७. वाङ्मयीन विद्वता - दु. का. संत, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९७६.
८. शोधनिबंधाची लेखनपद्धती - स. गं. मालशे, मिलिंद मालशे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.
९. संशोधन : सिध्दांत आणि पद्धती - सदा क-हाडे, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९९७.
१०. संस्कृती : समाज आणि साहित्य - के. रं. शिरवाडकर, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे.
११. आधुनिक साहित्य सिध्दांत - मिलिंद मालशे व इतर, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई.

	Pattern of Question Paper (For paper No. I)	Total Marks 100
Q.1	Short Answered Questions (2 out of 4) on Section I Unit I (Quantitative Techniques)	25 Marks
Q.2	Short Answered Questions (2 out of 4) on Section I Unit II (Computer Application)	25 Marks
Q.3	Long Answered Questions with internal options on Section II Unit I to III.	25 Marks
Q.4	Write Short notes (2 out of 4) On Section II Unit IV to VI	25 Marks

Course Work
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
अर्धमागधी-प्राकृत अभ्यास मंडळ
जून २०२० पासून पीएच्. डी./एम्. फिल्. (अर्धमागधी-प्राकृत)
प्रश्नपत्रिका- II
प्राकृत भाषेचा इतिहास

उद्दिष्टे:-

- अर्धमागधी- प्राकृत साहित्यातील वैचारिक पार्श्वभूमीची ओळख करून देणे.
- साहित्यातील विविध वैचारिक मतांचे अध्ययन करणे.
- साहित्य आणि भारतीय समाजव्यवस्थेचे अध्ययन करणे.
- साहित्यात चित्रित विविध नवविचारांचे अध्ययन करणे.
- प्राकृत साहित्यातील प्राचीन पासून आधुनिक साहित्यांतील विविध साहित्याची ओळख करून घेणे.
- अर्धमागधी-प्राकृत साहित्याच्या विविध शाखांतर्गत अध्ययन करणे.

घटक १:- प्राकृत भाषा इतिहास: उत्पत्ति आणि विकास

वैदिक (छांदस्) साहित्यातील प्राकृत भाषेचे तत्त्व, प्राकृत भाषेचे प्राचीन स्रोत, प्राकृत भाषेचा विकास.

घटक २:- विविध प्राकृत भाषेची उत्पत्ती आणि त्यांची प्रमुख वैशिष्ट्ये

महाराष्ट्री, शौरसेनी, मागधी, पैशाची आणि अपभ्रंश.

घटक ३:- प्राकृत आगम साहित्य

अर्धमागधी आगम साहित्याचा इतिहास, शौरसेनी आगम साहित्याचा इतिहास.

घटक ४:- प्राकृत शिलालेख साहित्य

सम्राट अशोकाचे १४ गिरनार शिलालेख, खालसी, धौली शिलालेख, सम्राट खारवेलीचे हाथीगुंफा शिलालेख, कक्कुक्के घटियाल शिलालेख.

संदर्भ ग्रंथ:-

१. डॉ. जगदिशचंद्र जैन- प्राकृत साहित्याचा इतिहास, चौखंबा प्रकाशन, दिल्ली
२. डॉ. नेमिचंद्र शास्त्री- प्राकृत भाषा और साहित्य का आलोचनात्मक इतिहास,
३. डॉ.प्रेमसुमन जैन- प्राकृत स्वयंशिक्षक
४. तारा डागा- प्राकृत साहित्य की रूपरेखा
५. सुदर्शनलाल जैन- प्राकृत दीपिका
६. बेचारदास पंडित- प्राकृत मार्गोपदेशिका
७. ग.वा. तगारे- प्राकृत साहित्याचा इतिहास भाग १ व २
८. पंडिता सुमतिबाई शहा- पूर्णाध्य प्रकाशन, सोलापूर.
९. के.वा. आपटे- अर्धमागधी व्याकरण
१०. पं. बेचारदास जोशी, जैन बृहद प्राकृत साहित्य का इतिहास, पार्श्वनाथ विद्याश्रम शोध संस्थान, वाराणसी (खंड १ ते ७)
११. पंडित सुखलाल संघवी- दर्शन आणि चिंतन
१२. हेमचंद्र- सिद्धहेमचंद्र शब्दानुशासन व्याकरण

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप आणि गुण विभागणी		गुण १००
प्रश्न १	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी दोन)	२५
प्रश्न २	दीर्घोत्तरी प्रश्न (अंतर्गत विकल्पासहित)	२५
प्रश्न ३	टीपा लिहा (चार पैकी दोन)	२५
प्रश्न ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (अंतर्गत विकल्पासहित)	२५

Course Work
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
अर्धमागधी-प्राकृत अभ्यास मंडळ
जून २०२० पासून पीएच्. डी./एम्. फिल्. (अर्धमागधी-प्राकृत)
प्रश्नपत्रिका- III (ऐच्छिक-A)
प्राकृत आगम परंपरा

उद्दिष्टे:-

- अर्धमागधी- प्राकृत साहित्याचा उद्गम आणि विकासाचे अध्ययन करणे.
- शौरसेनी- प्राकृत साहित्याचा उद्गम आणि विकासाचे अध्ययन करणे.
- अर्धमागधी- प्राकृत साहित्यातील विशिष्ट साहित्य कृतींचा अभ्यास करणे.
- शौरसेनी- प्राकृत साहित्यातील विशिष्ट साहित्य कृतींचा अभ्यास करणे.
- संशोधकांना प्राचीन साहित्याची ओळख करून देणे.

घटक १:- अर्धमागधी- प्राकृत साहित्य उद्गम आणि विकास

अर्धमागधी आगम वाचना- पाटलीपुत्र वाचना, माथुरी वाचना, वलभी वाचना
४५ आगमांचा सामान्य परिचय

घटक २:- अर्धमागधी- प्राकृत साहित्यातील ग्रंथ

- i) आचारांग
- ii) णायाधम्मकहा
- iii) उत्तराध्ययन सूत्र

घटक ३:- शौरसेनी- प्राकृत साहित्याचा उद्गम आणि विकास

- i) प्राचीन शौरसेनी
- ii) प्राचीन शौरसेनी आणि व्याकरण
- iii) शौरसेनी साहित्याचा सामान्य परिचय

घटक ४:- शौरसेनी प्राकृत साहित्यातील ग्रंथ

- i) षट्खंडागम
- ii) कुंदकुंदाचार्य आणि त्यांचे साहित्य

संदर्भ ग्रंथ:-

१. डॉ. जगदीशचंद्र जैन- प्राकृत साहित्याचा इतिहास, चौखंबा प्रकाशन, दिल्ली
२. डॉ. नेमिचंद्र शास्त्री- प्राकृत भाषा और साहित्य का आलोचनात्मक इतिहास,
३. डॉ.प्रेमसुमन जैन- प्राकृत स्वयंशिक्षक
४. सुदर्शनलाल जैन- प्राकृत दीपिका
५. बेचारदास पंडित- प्राकृत मार्गोपदेशिका
६. ग.वा. तगारे- प्राकृत साहित्याचा इतिहास भाग १ व २
७. पंडिता सुमतिबाई शहा- पूर्णाध्य प्रकाशन, सोलापूर.
८. के.वा. आपटे- अर्धमागधी व्याकरण
९. पं. बेचारदास जोशी, जैन बृहद प्राकृत साहित्य का इतिहास, पार्श्वनाथ विद्याश्रम शोध संस्थान, वाराणसी (खंड १ ते ७)
१०. डॉ. महावीर शास्त्री, ब्राम्ही लिपी चंद्रिका, भारतीय ज्ञानपीठ, २०१९

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप आणि गुण विभागणी		गुण ८०
प्रश्न १	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी दोन)	२०
प्रश्न २	दीर्घोत्तरी प्रश्न (अंतर्गत विकल्पासहित)	२०
प्रश्न ३	टीपा लिहा (चार पैकी दोन)	२०
प्रश्न ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (अंतर्गत विकल्पासहित)	२०

Course Work
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
अर्धमागधी-प्राकृत अभ्यास मंडळ
जून २०२० पासून पीएच्. डी./एम्. फिल्. (अर्धमागधी-प्राकृत)
प्रश्नपत्रिका- III (ऐच्छिक- B)
प्राकृत काव्य साहित्य

उद्दिष्ट्ये:-

- प्राकृत काव्य साहित्याचा उद्गम आणि विकासाचे अध्ययन करणे
- प्राकृत काव्य साहित्याचा विविध काव्यांचा अभ्यास करणे.
- प्रमुख प्राचीन प्राकृत काव्य साहित्यांचे अध्ययन करणे.
- संशोधकांना प्राकृत काव्य साहित्याचे महत्त्व आणि त्यांच्या सामाजिक जबाबदारीच्या जाणीवांची ओळख करून देणे.

घटक १:- प्राकृत काव्य साहित्याचे उद्गम आणि विकास

प्राकृत काव्य साहित्य स्वरूप, वैशिष्ट्ये, प्रकार, भाषा, विकास आणि समीक्षा.

घटक २:- प्राकृत चंपू काव्य

- i) प्राकृत चंपू काव्य: स्वरूप आणि महत्त्व
- ii) प्राकृत साहित्यातील चंपूकाव्य
- iii) कुवलयमाला: उद्योतनसूरी

घटक ३:- प्राकृत खंडकाव्य आणि मुक्तक काव्य

- i) प्राकृत खंडकाव्य स्वरूप आणि ग्रंथकार
- ii) प्राकृत खंडकाव्य: कंसवहो, उषानिरुद्ध आणि भृंगसंदेश
- iii) प्राकृत मुक्तकाव्य स्वरूप आणि ग्रंथकार
- iv) प्राकृत मुक्तकाव्य: गाथासप्तशती, वज्जालगं

घटक ४:- प्राकृत महाकाव्य

- i) प्राकृत महाकाव्याचे स्वरूप आणि ग्रंथकार
- ii) सेतुबंधू- प्रवरसेन
- iii) लीलावट- कवि कोऊहल

संदर्भ ग्रंथ:-

१. डॉ. जगदीशचंद्र जैन- प्राकृत साहित्याचा इतिहास, चौखंबा प्रकाशन, दिल्ली
२. डॉ. नेमिचंद्र शास्त्री- प्राकृत भाषा और साहित्य का आलोचनात्मक इतिहास,
३. तारा डागा- प्राकृत साहित्य की रूपरेखा
४. सुदर्शनलाल जैन- प्राकृत दीपिका
५. बेचारदास पंडित- प्राकृत मार्गोपदेशिका
६. ग.वा. तगारे- प्राकृत साहित्याचा इतिहास भाग १ व २
७. पंडिता सुमतिबाई शहा- पूर्णाध्य प्रकाशन, सोलापूर.
८. पं. बेचारदास जोशी, जैन बृहद प्राकृत साहित्य का इतिहास, पार्श्वनाथ विद्याश्रम शोध संस्थान, वाराणसी (खंड १ ते ७)

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप आणि गुण विभागणी		गुण ८०
प्रश्न १	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी दोन)	२०
प्रश्न २	दीर्घोत्तरी प्रश्न (अंतर्गत विकल्पासहित)	२०
प्रश्न ३	टीपा लिहा (चार पैकी दोन)	२०
प्रश्न ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (अंतर्गत विकल्पासहित)	२०

Course Work
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
अर्धमागधी-प्राकृत अभ्यास मंडळ
जून २०२० पासून पीएच्. डी./एम्. फिल्. (अर्धमागधी-प्राकृत)
प्रश्नपत्रिका- III (ऐच्छिक- C)
प्राकृत कथा साहित्य

उद्दिष्ट्ये:-

- प्राकृत कथा साहित्याचे स्वरूप व तत्त्वांचे अध्ययन करणे.
- प्राकृत कथा साहित्यातील विविध कथा प्रकारांचा अभ्यास करणे.
- प्राकृत कथा साहित्यातील विविध कथांचा अभ्यास करणे.
- संशोधकांना प्राकृत कथा साहित्याच्या माध्यमातून सामाजिक, नैतिक जबाबदारीची जाणीव करून देणे.

घटक १:- प्राकृत कथा साहित्याचे स्वरूप तत्त्व

प्राकृत कथा साहित्याचे इतिहास, वैशिष्ट्ये, प्रकार, भाषा, विकास आणि समीक्षा.

घटक २:- प्राकृत साहित्यातील लौकीक कथा

कथांचे महत्त्व, जैन कथाकारांचे उद्देश, शृंगारप्रधान कथा, अर्थोपार्जन कथा

घटक ३:- प्राकृत धर्मकथा

धूर्त आणि पाखंडी कथा, मूर्खांची कथा, बुद्धि चमत्कार कथा, नीतिकथा, बौद्ध साहित्यातील जातक कथा आणि वैराग्यवर्धक कथा

घटक ४:- अध्ययनार्थ कृती

- i) प्राकृत विज्ञान कथा- श्री विजयकस्तुरश्वरजी
- ii) वसुदेव हिंडी:- श्री संघदासगणी आणि धर्मसेनगणी

संदर्भ ग्रंथ:-

१. डॉ. जगदीशचंद्र जैन- प्राकृत साहित्याचा इतिहास, चौखंबा प्रकाशन, दिल्ली
२. डॉ. नेमिचंद्र शास्त्री- प्राकृत भाषा और साहित्य का आलोचनात्मक इतिहास,
३. तारा डागा- प्राकृत साहित्य की रुपरेखा
४. सुदर्शनलाल जैन- प्राकृत दीपिका
५. ग.वा. तगारे- प्राकृत साहित्याचा इतिहास भाग १ व २
६. पंडिता सुमतिबाई शहा- पूर्णार्घ्य प्रकाशन, सोलापूर.
७. पं. बेचारदास जोशी, जैन बृहद प्राकृत साहित्य का इतिहास, पार्श्वनाथ विद्याश्रम शोध संस्थान, वाराणसी (खंड १ ते ७)
८. डॉ. जे.सी. जैन, प्राकृत जैन कथा साहित्य, अहमदाबाद

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप आणि गुण विभागणी		गुण ८०
प्रश्न १	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी दोन)	२०
प्रश्न २	दीर्घोत्तरी प्रश्न (अंतर्गत विकल्पासहित)	२०
प्रश्न ३	टीपा लिहा (चार पैकी दोन)	२०
प्रश्न ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (अंतर्गत विकल्पासहित)	२०

Course Work
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
अर्धमागधी-प्राकृत अभ्यास मंडळ
जून २०२० पासून पीएच्. डी./एम्. फिल्. (अर्धमागधी-प्राकृत)
प्रश्नपत्रिका- III (ऐच्छिक- D)
प्राकृत सट्टक व नाटक साहित्य

उद्दिष्ट्ये:-

- प्राकृत सट्टक व नाटकाचे उद्गम आणि विकासाचे अध्ययन करणे.
- प्राकृत सट्टक व नाटकातील प्राकृत भाषेचे अध्ययन करणे.
- प्राकृत सट्टक व नाटकातील वैशिष्ट्यांचा अभ्यास करणे.
- प्राकृत सट्टक व नाटकातील विशेष साहित्याचा अभ्यास करणे.

घटक १:- प्राकृत सट्टक व नाटक साहित्याचा इतिहास

- i) प्राकृत सट्टक व नाटक साहित्याचा उद्गम आणि विकास
- ii) सट्टक साहित्याचे स्वरूप आणि त्याची वैशिष्ट्ये

घटक २:- नाटक साहित्यातील प्राकृत

नाटक: अश्वघोष, अविहारक, चारुदत्त, विक्रमोर्वशीय, मालविकाअग्निमित्र, अभिज्ञान शाकुंतल, प्रियदर्शिका, रत्नावली आणि नागानंद इ. नाटक साहित्यातील प्राकृत

घटक ३:- अध्ययनार्थ कृती भाग-I

- i) चंद्रलेखा: रुद्रदास
- ii) आनंदसुंदरी: कवि घनश्याम

घटक ४:- आनंदसुंदरी कृती भाग- II

- i) कर्पूरमंजरी: राजशेखर
- ii) शृंगारमंजरी: कवि विश्वेश्वर

संदर्भ ग्रंथ:-

१. डॉ. जगदीशचंद्र जैन- प्राकृत साहित्याचा इतिहास, चौखंबा प्रकाशन, दिल्ली
२. डॉ. नेमिचंद्र शास्त्री- प्राकृत भाषा और साहित्य का आलोचनात्मक इतिहास,
३. डॉ.प्रेमसुमन जैन- प्राकृत स्वयंशिक्षक
४. तारा डागा- प्राकृत साहित्य की रुपरेखा
५. ग.वा. तगारे- प्राकृत साहित्याचा इतिहास भाग १ व २
६. पंडिता सुमतिबाई शहा- पूर्णार्घ्य प्रकाशन, सोलापूर.
७. पं. बेचारदास जोशी, जैन बृहद प्राकृत साहित्य का इतिहास, पार्श्वनाथ विद्याश्रम शोध संस्थान, वाराणसी (खंड १ ते ७)

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप आणि गुण विभागणी		गुण ८०
प्रश्न १	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी दोन)	२०
प्रश्न २	दीर्घोत्तरी प्रश्न (अंतर्गत विकल्पासहित)	२०
प्रश्न ३	टीपा लिहा (चार पैकी दोन)	२०
प्रश्न ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (अंतर्गत विकल्पासहित)	२०

Course Work
शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर
अर्धमागधी-प्राकृत अभ्यास मंडळ
जून २०२० पासून पीएच्. डी./एम्. फिल्. (अर्धमागधी-प्राकृत)
प्रश्नपत्रिका- III (ऐच्छिक- E)
प्राकृत व्याकरण आणि व्याकरणकार

उद्दिष्टे:-

- प्राकृत व्याकरणातील ध्वनी व ध्वनिपरिवर्तनाचा अभ्यास करणे.
- प्राकृत व्याकरणातील भाषा विज्ञानाचा अभ्यास करणे.
- प्राकृत व्याकरणातील व्याकरणकारांचा अभ्यास करणे.
- प्राकृत व्याकरणातील विशेष व्याकरण ग्रथांचा अभ्यास करणे.

घटक १:- प्राकृत व्याकरण

- i) प्राकृत भाषा आणि भाषा विज्ञान
- ii) ध्वनि परिवर्तनाच्या कारणांची प्राकृतातील स्पष्टीकरण

घटक २:- प्राकृत व्याकरणातील भाषाशास्त्र

- i) प्राकृत व्याकरण: संज्ञा, विशेषण, सर्वनाम, क्रिया अव्यय, काळा, रूपे, कारक, संधी आणि सामान्य नियमांचे अध्ययन
- ii) भाषातत्त्व: ध्वनि परिवर्तन, स्वर-व्यंजन, य-श्रुति, ह-श्रुति, अनुस्वार, अनुनासिक, विसर्ग, विपर्यय

घटक ३:- अध्ययनार्थ कृती भाग- I

- ii) सिद्धहेमशब्दानुशासन- हेमचंद्र (पहिला पाद)
- ii) सिद्धहेमशब्दानुशासन- हेमचंद्र (अपभ्रंश विभाग)

घटक ४:- अध्ययनार्थ कृती भाग- II

- i) प्राकृत प्रकाश: वररुची (१ ते ३ संधी)
- ii) प्राकृत प्रकाश: वररुची (शौरसेनी, मागधी, पैशाची)

संदर्भ ग्रंथ:-

१. डॉ. जगदीशचंद्र जैन- प्राकृत साहित्याचा इतिहास, चौखंबा प्रकाशन, दिल्ली
२. डॉ. नेमिचंद्र शास्त्री- प्राकृत भाषा और साहित्य का आलोचनात्मक इतिहास,
३. डॉ.प्रेमसुमन जैन- प्राकृत स्वयंशिक्षक
४. तारा डागा- प्राकृत साहित्य की रुपरेखा
५. सुदर्शनलाल जैन- प्राकृत दीपिका
६. बेचारदास पंडित- प्राकृत मार्गोपदेशिका
७. ग.वा. तगारे- प्राकृत साहित्याचा इतिहास भाग १ व २
८. पंडिता सुमतिबाई शहा- पूर्णार्घ्य प्रकाशन, सोलापूर.
९. पं. बेचारदास जोशी, जैन बृहद प्राकृत साहित्य का इतिहास, पार्श्वनाथ विद्याश्रम शोध संस्थान, वाराणसी (खंड १ ते ७)
१०. के.वा. आपटे- प्राकृत व्याकरण

प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप आणि गुण विभागणी		गुण ८०
प्रश्न १	थोडक्यात उत्तरे लिहा (चार पैकी दोन)	२०
प्रश्न २	दीर्घोत्तरी प्रश्न (अंतर्गत विकल्पासहित)	२०
प्रश्न ३	टीपा लिहा (चार पैकी दोन)	२०
प्रश्न ४	दीर्घोत्तरी प्रश्न (अंतर्गत विकल्पासहित)	२०

- **Note: 80 Marks for Theory exam and 20 Marks for presentation of review of published papers in National/International Journals for Ph.D. course work and 10+10 Marks seminar and review of paper respectively for M.Phil. Course.**